

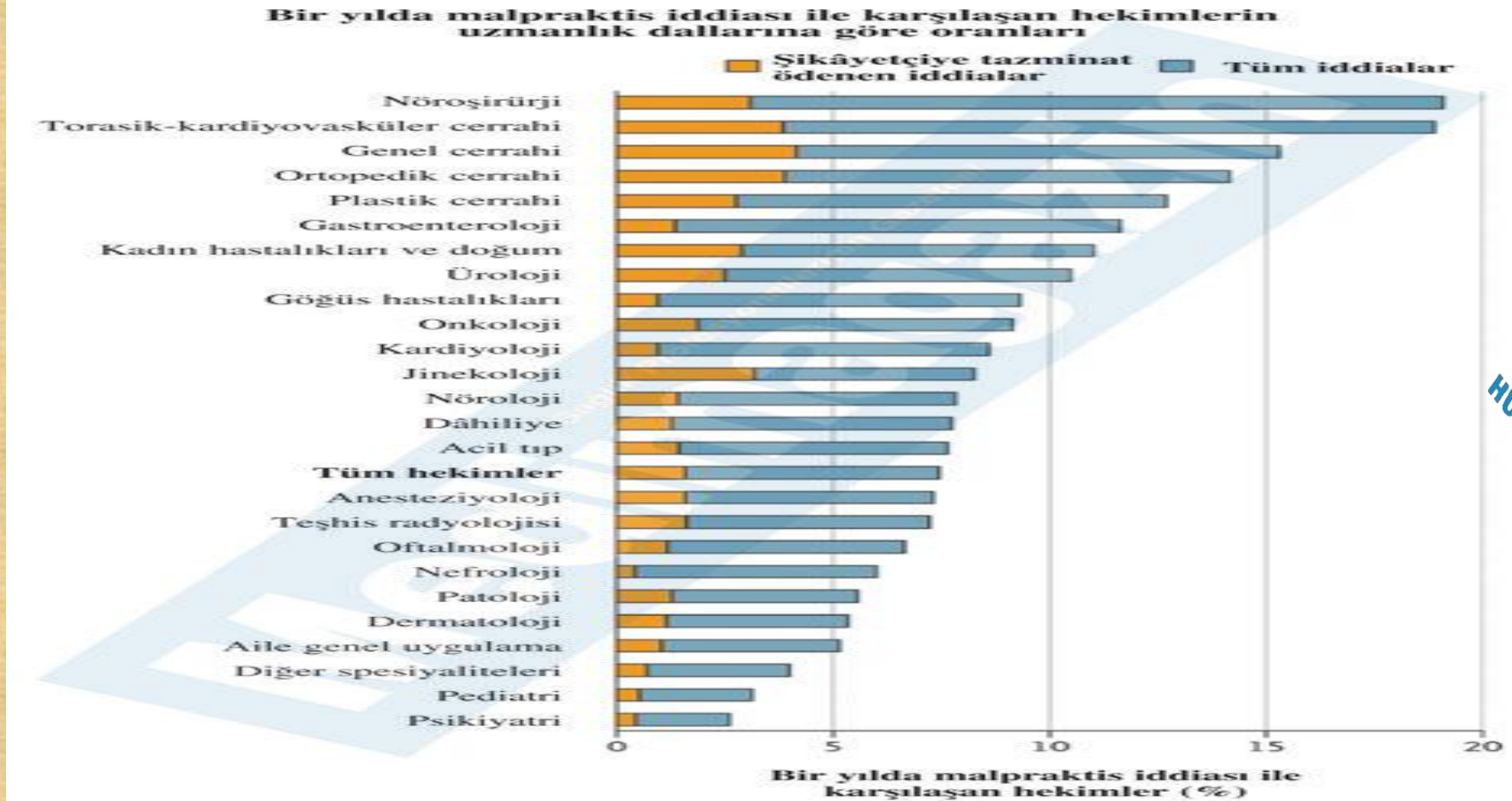

PEDİATRİK HASTALARDA YAPILAN MÜDAHALELERİN HUKUKA UYGUNLUĞU ve PEDİATRİK MALPRAKTİSLER

Dr.Av.Cengiz BAYRAM

**Hukukçu Hekimler Derneği Yönetim
Kurulu Başkanı**

A.B.D.'de Branş Tıbbi Malpraktis Oranları

HEKİMLİK FAALİYETLERİ SIRASINDA OLUŞAN TIBBİ MÜDAHALE HATALARININ UZMANLIK DALLARINA GÖRE DAĞILIMI

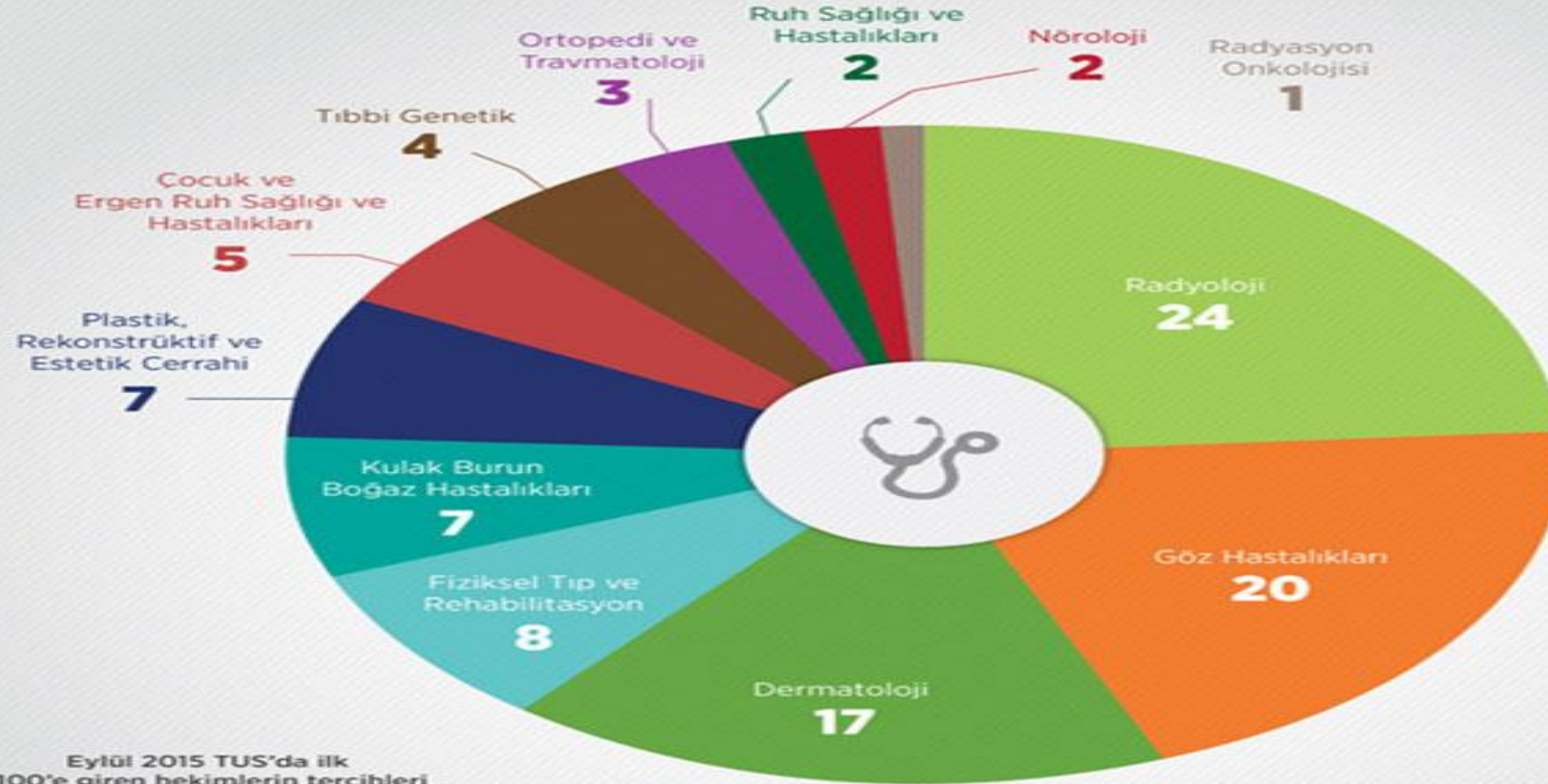
BRANŞLAR	%
KADIN HASTALIKLARI VE DOĞUM	26.7
GENEL CERRAHİ	9.8
ANESTEZİYOLOJİ VE REANİMASYON	7.1
ORTOPEDİ	6.2
GÖZ	6.2
DIŞ	5.3
ACİL	4.4
PEDİATRİ	4.4
KBB	4.4
ÜROLOJİ	3.5
KVC	2.6
BEYİN CERRAHİSİ	2.6
PLASTİK CERRAHİSİ	2.6
KARDİYOLOJİ	1.7
PSİKİYATRİ	1.7
DAHİLİYE	0.8
CİLDİYE	0.8
GÖĞÜS CERRAHİSİ	0.8
RADYOLOJİ	0.8
GÖĞÜS HASTALIKLARI	0.8

TIPTA UZMANLIK SINAVINDA İLK 100

GENÇ HEKİMLER CERRAH OLMAK İSTEMİYOR

Tıp fakültesi mezunlarının son yıllarda dermatoloji, radyoloji, göz hastalıkları ve fizik tedavi gibi branşlarda uzmanlaşmaya yönelmesi dikkati çekiyor

TIBBİ MALPRAKTİS STRESS SENDROMU

DEFANSİF TIP

Tıbbi Müdahalenin Hukuka Uygunluğu

- Tıbbi müdahalenin meşruluğu için dört temel şartın gerçekleşmiş olması gerekmektedir:
- 1) Tıbbi müdahalenin Yetkin Sağlık Personeli tarafından yapılması,
- 2) Kişinin aydınlatılmış onamının olması, ya da acil koşullar altında onamının olduğunun varsayılması
- 3) Gerekliliğin olması (Endikasyon)
- 4) Müdahalenin tıbbi standartlara uygun yapılmış olması

Tıbbi Müdahalenin Sağlık Personeli Tarafından Yapılması

- Tababet ve Şuabatı Sanatlarının Tarzı İcrasında Dair Kanun' a göre sağlık mesleği mensubu olup, tıbbi müdahalelerde bulunabilecek kimseler Resmi Gazete Tarihi: 22.05.2014 Resmi Gazete Sayısı: Sağlık Meslek Mensupları ile Sağlık Hizmetlerinde çalışan diğer meslek mensuplarının iş ve görev tanımlarına dair yönetmelikte tanımlanmıştır.
- Ancak Tabipler ve Diş Tabipleri dışındaki sağlık meslek mensupları hastalıklarla ilgili doğrudan teşhiste bulunarak tedavi planlayamaz ve reçete yazmaz.

Tıbbi Müdahalenin Sağlık Personeli Tarafından Yapılması

- Tıbbi müdahale esas itibariyle **HEKİM** tarafından yapılır. Tababet ve Şuabatı Sanatlarının Tarzı İcrasında Dair Kanun' un 1. maddesine göre; “Türkiye Cumhuriyeti dahilinde tababet icra ve herhangi surette olursa olsun hasta tedavi edebilmek için Tıp Fakültesinden diploma sahibi olmak şarttır. “Ayrıca mecburi hizmet yükümlülerinin mecburi hizmetini yapmış olması ve diplomanın sağlık Bakanlığı tarafından onaylanması gerekir.
- İntörn hekimler, henüz diploma almadıkları için hekim sayılmazlar. Bu durumda özel hukuk bakımından sorumlulukları yardımcı şahıs sorumluluğuna göre belirlenecektir. Ceza hukuku bakımından ise ancak ilgili hekimin gözetimi altında yapacakları tıbbi müdahalelerden sorumlu tutulmayacaktır.

Tıbbi Müdahalenin Sağlık Personeli Tarafından Yapılması

- Tıp fakóltesi mezunu olup, hekim unvanını kazanmış kişiler kural olarak tıbbın bütün alanlarında tıbbi müdahale yetkisine sahiptir.
- 1219 sayılı Kanun belirli bir dalda uzmanlık şartı aramamaktadır. Dolayısıyla pratisyen hekimler de istisnai durumlar dışındaki her türlü tıbbi müdahaleyi yapabilirler.

Tıbbi Müdahalenin Sağlık Personeli Tarafından Yapılması

- Doktrinde, hekimin kendi uzmanlık alanı dışında ve sadece uzmanı ilgilendiren karmaşık olaylara müdahale etmesinde kişisel kusurunun söz konusu olacağı ve kamu görevlisi olan hekim bakımından idarenin değil, bizzat hekimin tazminat sorumluluğunun bulunacağı görüşü savunulmaktadır.
- Bir hususta uzmanlık gerekip gerekmediği konusunda tereddüt durumunda, Yargıtay, konunun Sağlık Bakanlığına sorulması gerektiği görüşündedir.
- Uzmanlık şartının arandığı istisnai üç durum bulunmaktadır. 3591 sayılı Kanun (Radyoloji, Radyom ve Elektrikle Tedavi ve Diğer Fizyoterapi Müesseseleri Hakkında Kanun)' a göre bu kanunda belirtilen alanlarda
- 1219 sayılı Kanuna göre genel veya lokal anestezi ile yapılan büyük ameliyatlarda mutlaka bir uzman hekim ile beraber diğer bir hekim tarafından yapılması gerekmektedir.
- Benzer şekilde 922 sayılı Bakteriyoloji ve Kimya Laboratuvarları Kanununa göre yapılacak tahliller ve araştırmaların türüne göre uzmanlık belgesine sahip hekim, eczacı, biyoloji veya kimyager şartı bulunmaktadır.

Tıbbi Müdahalenin Sağlık Personeli Tarafından Yapılması

- Uzmanlık eğitimi alanlar pratisyen hekim statüsünde olduğu için uzmanlık gerektirmeyen tıbbi müdahaleleri yapabilirler.
- Uzmanlık gerektiren tıbbi müdahalelere ise belli şartlarda izin verilmiştir. Tıpta ve Diş Hekimliğinde Uzmanlık Eğitimi Yönetmeliğine göre uzmanlık öğrencisi, eğitim sorumlusunun gözetim ve denetiminde araştırma ve eğitim çalışmalarında ve sağlık hizmeti sunumunda görev alır.
- Yukarıda bahsedilen hükümlere göre, söz konusu şartlara uymak koşuluyla, öğrencilerin yaptığı tıbbi müdahaleler de hukuka uygun olacaktır.

Tıbbi Müdahalenin Sağlık Personeli Tarafından Yapılması

- Ancak burada gözetim sorumluluğu olan kişilerin, öğrencilerin durumunu, eğitimini ve yeteneğini göz önünde bulundurması gerekmektedir. Öğrencilerin de yapamayacakları bir görevi üstlenmemeleri gerekmektedir.
- Aksi takdirde öğrenciler açısından üstlenme kusuru, gözetim yükümlülüğü olanlar açısından da hatalı tıbbi uygulama söz konusu olabilecektir.
- Bazı hallerde hukukun genel kuralları gereğince (zorunluluk hali gibi) sağlık personeli olmayan bir kimsenin yaptığı tıbbi müdahalelerde de hukuka uygun olabilir.

Aydınlatma ve Rıza

- Hastanın kendi vücudu üzerindeki hakları, vücut üzerinde yapılmakta olan tıbbi müdahalenin, ancak hastanın rızasıyla yapılabilmesini gerekli kılmaktadır.
- Dolayısıyla hastanın rızası, hem özel hukuk, hem de ceza hukuku açısından önemli bir hukuka uygunluk nedenidir.
- Hastanın açık ve doğrudan rızası olmasa dahi muhtemel rızası, kanuni temsilcisinin veya mahkemenin rızası bulunmalıdır.
- Ancak hastanın rızasının da geçerli olabilmesi için, hastanın neye rıza gösterdiğini bilmesi, bu konuda yanıltılmaması gerekir.
- Bunun sağlanabilmesi de ancak hastanın aydınlatılması suretiyle mümkün olur.

Aydınlatma ve Rıza

Aydınlatılmış onam ya da bilgilendirilmiş rıza;

- Riskleri, yararları ile alternatifleri ve onların da risk ve yararlarını kapsayan tedavi uygulamasının,
- Hekim tarafından yeterli düzeyde ve uygun şekilde açıklanmasından ve
- Hasta tarafından hiçbir tereddüde yer kalmayacak şekilde anlaşılmasından sonra,
- Tıbbi tedavinin, uygulamanın hasta tarafından gönüllülikle kabulü olarak tanımlanmaktadır.

Aydınlatma ve Rıza

- Hastanın kendi geleceğini belirleme hakkı, aynı zamanda hekimin aydınlatma yükümlülüğünün hukuksal temelini ve ölçütünü oluşturmaktadır.
- Hastanın teşhise, tedaviye veya önlemeye yönelik müdahalelere rıza göstermesi gerekliliği; yaşam ve vücut bütünlüğü hakkına saygı ve koruma yükümlülüğünü öngören anayasal prensiplerden kaynaklanmaktadır. (Anayasa madde 17).
- Biyotıp Sözleşmesi 5.madde :Sağlık alanında herhangi bir tıbbi uygulama, ilgili kişinin bu müdahaleye özgürce ve bilgilendirilmiş bir şekilde muvafakat etmesinden sonra yapılabilir.

Aydınlatma ve Rıza

Hangi konularda aydınlatılacak

- a) Hastalığın muhtemel sebepleri ve nasıl seyredeceği,
- b) Tıbbi müdahalenin kim tarafından nerede, ne şekilde ve nasıl yapılacağı ile tahmini süresi,
- c) Diğer tanı ve tedavi seçenekleri ve bu seçeneklerin getireceği fayda ve riskler ile hastanın sağlığı üzerindeki muhtemel etkileri,
- ç) Muhtemel komplikasyonları,
- d) Reddetme durumunda ortaya çıkabilecek muhtemel fayda ve riskleri,
- e) Kullanılacak ilaçların önemli özellikleri,
- f) Sağlığı için kritik olan yaşam tarzı önerileri,
- g) Gerektiğinde aynı konuda tıbbî yardıma nasıl ulaşabileceği, hususlarında bilgi verilir.

Aydınlatılacak Kişi

- Aydınlatılması gereken kişi TMK-m12 gereği onbeş yaşın üzerinde ise bizzat hastanın kendisi ve yasal temsilcileridir.
- Hastalığın ağır veya ciddi olması durumunda da hasta yerine yakınının aydınlatılması kural olarak doğru değildir. Sadece HHY 19.madde Malign Hayati Tehlike Oluşturan Durumları İstisnai tutmuş
- Ayırdetme yeteneği gelişmiş hastalarda, bu durum kendisine anlatılıp, veli ve vasi ise daha geniş bir şekilde aydınlatılmalıdır.
- TMK 339/2 Çocuğun yararını velayetin belirlenmesinde yasal sınır olarak belirlemiştir.
- TMK 348/1,2 İhmalde Velayet Kaldırılır

Aydınlatılacak Kişi

- Çocuk Hakları Sözleşmesi 12.madde:Taraf devletler, görüşlerini oluşturma yeteneğine sahip çocuğun, kendini ilgilendiren her konuda görüşlerini serbestçe ifade etme hakkını, bu görüşlere çocuğun yaşı ve olgunluk derecesine uygun olarak, gereken özen gösterilmek suretiyle tanırırlar :
- İletişime açık olması/ İletişim kurabilmesi
- Verilen bilgiyi anlayabilmesi
- Mevcut seçenekleri ve bunların sonuçlarını değerlendirebilmesi
- Gerçekçi bir karar verebilmesi

Aydınlatılacak Kişi

- TCK 90/3/b Rıza açıklama yeteneğine sahip çocuğun kendi rızasının yanı sıra ana ve babanın beraber veya vasisinin yazılı muvafakati aranır «
- Hasta çocuğun rıza yeteneği olsa dahi anne ve babayı veya yasal temsilciyi dışlamamak lazım
- Ölçüt: Beden bütünlüğüne dokunan müdahaleyi,kendisine yeterli aydınlatılma bulunulduğunda kavrama ve bunun hakkında karar verme yetisinin gelişip gelişmediği şeklinde belirlenecektir.
- TMK 346 Çocuğun menfaati tehlikeye düştüğünde anne ve babanın gücü yetmezse hakim, çocuğun korunması için önlem alır. Bu aynı zamanda hakkın kötüye kullanılması TMK-2 ye girer

Aydınlatacak Kişi

Aydınlatma yükümlülüğü hekime aittir.

- Hekim bu görevi bizzat yerine getirmemesi, bir başka meslektaşına bırakması durumunda, meslektaşının bu yükümlülüğü gereğince yerine getirdiğı hususunda emin olmalıdır.
- Anestezinin uygulanacağı hallerde, anestezi hekiminin de anesteziye ilişkin aydınlatmada bulunması gerekmektedir. Yargı kararlarında hem anestezistin hem de cerrahın aydınlatma yükümlülüğü bulunduğuna ilişkin kararlar bulunmaktadır.
- Hemşirenin de aydınlatma yükümlülüğü bulunmaktadır(tedavi ve müdahale ile ilgili). Ancak hemşirenin sorumluluk alanı ile ilgili tıbbi müdahalelerde de hemşirenin aydınlatma yükümlülüğü bulunmaktadır.

Aydınlatma Zamanı

- Aydınlatma ne çok erken, ne de çok geç yapılmamalı, zamanında yapılmalıdır.
- Hekim aydınlatma konuşmasını zaman baskısı altında yapmamalı, hastasına da karar verme baskısı uygulamamalıdır.
- Acil bir durum olmadığı sürece, hastaya düşünmesi için makul ve uygun bir süre tanınmalıdır.
- Kural olarak aydınlatma, ameliyattan en geç bir gün önce yapılmalıdır.
- Aydınlatma müdahaleden önce yapıldığında, hastanın müdahale sürecini artık değiştiremeyeceği izlenimi içinde gerçekleşirse, aydınlatmanın zamanında yapılmadığı kabul edilmektedir.

Aydınlatma Şekli

- Aydınlatmanın şekline ilişkin hukukumuzda genel geçerli bir hüküm bulunmamaktadır.
- Tabipler, diş tabipleri ve dişçiler yapacakları her nevi ameliye için hastanın, hasta küçük veya tahtı hacirde ise veli veya vasisinin evvelemirde muvafakatını alırlar. Büyük ameliyei cerrahiyeler için bu muvafakatin tahriri olması lazımdır. (Veli veya vasisi olmadığı veya bulunmadığı veya üzerinde ameliye yapılacak şahıs ifadeye muktedir olmadığı takdirde muvafakat şart değil-dir.) **Madde 70 – (Değişik: 23/1/2008-5728/38 md.)**
- Organ ve Doku Nakli Kanununda ve Nüfus Planlaması Kanununda bu konuya ilişkin düzenlemeler bulunmaktadır. Söz konusu kanunlarda yazılı ve imzalı tutanaktan ve izin belgesinden söz edilmektedir.
- Aydınlatmanın şekli hususu uygulamada hekime bırakılmıştır

Aydınlatma Şekli

- Aydınlatmanın kişisel olması gerekir. Dolayısıyla matbu aydınlatmadan kaçınmak gerekir.
- Aydınlatma, hastanın formu imzalamasını teminden öte bir anlam taşımaktadır. Dolayısıyla, hekim hastasıyla konuşmalıdır.
- Her ne kadar, aydınlatma veya rızanın yazılı olması koşulu bulunmamaktaysa da, aydınlatma ve rızanın yazılı olması ispata ilişkin nedenlerden dolayı hekime tavsiye edilir.

Hukuka Aykırı Aydınlatma Sonuçları

- Genel olarak, aydınlatma yükümlülüğünün ihlali, hastanın rızasının geçersiz olması sonucunu doğurur.
- Bunun sonucu da hekimin tıbbi müdahalesinin, -sonuçta hasta yararına olsa bile- hukuka aykırı olmasıdır.
- Bunun ceza hukuku bakımından sonucu ise hekimin yaralama suçundan dolayı sorumlu tutulabilecek olmasıdır.
- Özel hukuk bakımından ise aydınlatma yükümlülüğünün ihlali hekimin tazminat sorumluluğuna yol açabilmektedir.

Endikasyon

- Hukuka uygun sosyal ve tıbbi gereklilik hali
- Tıbbi Endikasyonlar (Vekalet Sözleşmesi)
- Sosyal Endikasyonlar (Eser Sözleşmesi)
- Endikasyon Dışı Durumlar(Mahkeme Kararı olmadan Cinsiyet değiştirme,güzelleşme için kaburgaların alınması,parmak kestirmek ,gereksiz yere sezeryana almak,tahlil ve radyolojik tetkik gerekmemsina rağmen istemek)

Farazi Onam

- Hasta eğer m¼dahale sırasında iradesini açıklayabilecek durumda bulunmuyorsa (şuurunu kaybetmişse, kazanın şoku, akli yeteneklerinde noksanlık veya ağır acılar ya da diğer sebepler y¼z¼nden rıza beyan edecek durumda değilse), acil bir durum s¼z konusuysa ve kanuni temsilci de yoksa, tıbbi m¼dahaleyle ilgili hastanın daha ¼nce açıkladığı istekler g¼z ¼n¼nde bulundurulacaktır
- Hastanın rızasıyla başlanılan ameliyat sırasında, ameliyatın genişletilmesi ihtiyaının ortaya çıkması halidir. Bu konuya ilişkin olarak N¼fus Planlaması Hakkında Kanun'un 4. maddesinin ¼¼nc¼ fıkрасında “Bir ameliyatın seyri sırasında tıbbi zaruret nedeniyle bir hastalığın tedavisi için kastrasyonu gerektiren hallerde, kişinin rızasına bakılmaksızın kastrasyon ameliyesi yapılabilir” Bunun dışında genel h¼k¼mler uygulanır.

Müdahalenin Modern Tıp Kurallarına Uygun Olarak Yapılmış Olması

- Biyotıp Sözleşmesi Madde 4:“Araştırma dahil, sağlık alanında herhangi bir müdahalenin, ilgili meslekî yükümlölükler ve standartlara uygun olarak yapılması gerekir.
- TDN'in 13'üncü maddesinin birinci fıkrasında ise aynı husus şu şekilde açıklanmıştır: “Tabip ve diş tabibi, ilmi icaplara uygun olarak teşhis koyar ve gereken tedaviyi tatbik eder.
- Hasta Hakları Yönetmeliğinin 11'inci maddesinin birinci fıkrasında ise, “Tıbbi Gereklere Uygun Teşhis, Tedavi ve Bakım” başlığı altında bu husus şu şekilde vurgulanmaktadır; “Hasta, modern tıbbi bilgi ve teknolojinin gereklerine uygun olarak teşhisinin konulmasını, tedavisinin yapılmasını ve bakımını istemek hakkına sahiptir.”

Müdahalenin Modern Tıp Kurallarına Uygun Olarak Yapılmış Olması

- Biyotıp Sözleşmesi Madde 4:“Araştırma dahil, sağlık alanında herhangi bir müdahalenin, ilgili meslekî yükümlölükler ve standartlara uygun olarak yapılması gerekir.
- TDN'in 13'üncü maddesinin birinci fıkrasında ise aynı husus şu şekilde açıklanmıştır: “Tabip ve diş tabibi, ilmi icaplara uygun olarak teşhis koyar ve gereken tedaviyi tatbik eder.
- Hasta Hakları Yönetmeliğinin 11'inci maddesinin birinci fıkrasında ise, “Tıbbi Gereklere Uygun Teşhis, Tedavi ve Bakım” başlığı altında bu husus şu şekilde vurgulanmaktadır; “Hasta, modern tıbbi bilgi ve teknolojinin gereklerine uygun olarak teşhisinin konulmasını, tedavisinin yapılmasını ve bakımını istemek hakkına sahiptir.”

Komplikasyon Nedir

- **Danıştay 15. Daire 2013/4526 Esas, 2016/3551 Karar ve 16.5.2016 tarihli kararında** komplikasyon şöyle tanımlanmıştır:
- "Komplikasyon ise, tıbbi girişim sırasında öngörülmeyen, öngörülse bile önlenemeyen durum, istenmeyen sonuçtur; ancak bunun bilgi ve beceri eksikliği sonucu olmaması gerekir. Bu tanıma göre, hekimin tıbben kabul ettiği normal risk ve sapmalar çerçevesinde davranarak gerekli dikkat ve özeni göstermesine rağmen ortaya çıkan istenmeyen sonuçlardan yasal olarak sorumlu olmayacağı belirtilmektedir.
- Hasta tıbbi uygulama sırasında ve sonrasında kusur olmadan da oluşabilecek istenmeyen sonuçları, komplikasyonları bilirse ve uygulamaya onay verirse tıbbi müdahale hukuka uygun olur. Hastada oluşan zararlı sonuç öngörülemiyor ve önlenemiyorsa veya öngörülebilse bile (hastanın yeterince aydınlatılmış, onayı alınmış olması ve uygulamada kusur olmaması şartı ile) önlenemiyorsa bu durumun komplikasyon olarak kabulü gerekmektedir. Yine bu noktada, tıbbi standartlardan sapılmaması, mesleki tecrübe kurallarına riayet edilmiş olması gereklidir. Yine meydana gelen komplikasyon sonrası süreçte de uygulanan teşhis ve tedavinin de tıp kurallarına uygun olması gerekmektedir."

Tıbbi Malpraktis

- **Türk Tabipleri Birliği Hekimlik Meslek Etiği Kuralları'nın 13. maddesinde, tıbbi hata tanımlanmaktadır.**
- **Tıp biliminin standartlarına ve tecrübelere göre gerekli olan özenin bulunmadığı ve bu sebeple de olaya uygun gözükmeyen her türlü hekim müdahalesi uygulama hatası (malpraktis) olarak anlaşılmaktadır**

Tıbbi Özen Yükümlülüğü

► Hekimin özen yükümlülüğünün ihlali, üç alanda yoğunlaşmaktadır;

1-UYGULAMA KUSURU:Hastanın tedavisinde yani teşhis, endikasyon, tıbbi tedbirin seçimi, bu tedbirin uygulanması, tedavi yahut cerrahi girişim sonrası bakım alanındadır.

2-AYDINLATMA KUSURU: Hastanın aydınlatılması ve anamnez alınmasıdır

3-ORGANİZASYON KUSURU: Klinik organizasyonu alanında (personelin niteliği, yeterli sayıda personel bulundurulması, hekimlerin birbiriyle işbirliği (Konsültasyon)dir.

Bu üç kusura "Tıbbi Uygulama Hatası" (Malpraktis) adı verilmektedir.

Yargıtaya Başvurulan Vakalar

KARIN AĞRISI OLAN HASTAYA GEÇ APANDİSİT TANISI 33 KONARAK PATLADIĞI	YARALI	BOZMA
FİZİK MUAYENESİNDE MONGOL LEKESİ DENMİŞ DAHA 85 SONRA KİST DERMOİD ÇIKMIŞ	YARALI	BOZMA
KABAKULAK SONRASI EVE GÖNDERİP BEBEĞİN ÖLMESİ 93 PLÖREZİ GELİŞMESİ	ÖLÜM	BOZMA
DOĞUMDA SAFRA YOLLARI ATREZİSİNİN ERKEN TESBİT 148 EDİLEMESİ	YARALI	BOZMA
MORARMASI OLAN YENİDOĞANIN TABURCU EDİLMESİ 167 VE ÖLMESİ	ÖLÜM	BOZMA
187 IM ENJEKSİYONDAN SONRA DÜŞÜK AYAK	YARALI	BOZMA
PREMATÜRE BEBEKTE KAFA İÇİ KANAMA VE 221 HİDROSEFALİ VE GÖRME KAYBI	YARALI	BOZMA
247 PKU TESTİ ALINMAMASI	YARALI	ONAMA
KIZAMIK TEŞHİSİ KONMASI SONRA DA FARENJİT 267 TEŞHİSİ KONMASI	YARALI	BOZMA
BRONŞİOLİT NEDENİYLE YATAN HASTADA AGE 279 GELİŞMESİ VE MİDE SIVISININ AKCİĞERE KAÇMASI	ÖLÜM	BOZMA